

TC.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : 250.10.10.13/VEE/15597-027676
Konu: Gıda Olarak Değerlendirilen Hayvanların
Bulundurulduğu Hayvancılık İşletmelerinde
İlaç Kullanımı Kontrolleri

9.12.2005

Genelge No: 2005/74

..... **VALİLİĞİNE**
(İl Müdürlüğü)

Bilindiği üzere, “Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerde Belirli Maddeler ile Bunların Kalıntılarının İzlenmesi İçin Alınacak Önlemlere Dair Yönetmelik” 19 Ocak 2005 tarih ve 25705 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı; gıda güvenliğini sağlayarak tüketici sağlığının korunmasını temin etmek için, canlı hayvan ve hayvansal birincil ürünlerde belirli maddeler ve bunların kalıntılarının izlenmesi ile ilgili usul ve esasları belirlemektir.

Söz konusu Yönetmeliğin; 12. Maddesinin 2. fıkrasında; “ veteriner hekimler; çiftlikte reçete ile verilen veya uygulanan herhangi bir işlemin tarih ve özelliğini, muameleye tabi tutulan hayvanların kimliği ve ilaç atım süresinin (ilaç kalıntı arınma süresi/i.k.a.s.) uygunluğunu kaydedecektir.

Yetiştirici (hayvan sahibi veya onun yerine bakıcı) varsa veteriner tıbbi müstahzarların kullanımı ile ilgili mevzuatta öngörülmüş olan kayıtları da kapsayan uygulama işleminin tarihini ve özelliğini kayıt edecektir. Yetiştirici, 5 yıllık süre ile atım süresinin gözlemlendiğini gösteren kayıtları ve ispat etmek için reçeteleri muhafaza edecektir.” hükmü yer almaktadır.

Bu Genelge;

a) Veteriner hekimlerin gıda olarak değerlendirilen tüm hayvanlar için reçete yazarken standart bir reçete formatı “Veteriner Hekimin İlaç Tavsiye, Uygulama ve Teslim Belgesi” kullanması,

b) (a) şıkkında belirtilen reçeteye istinaden hayvanlara yapılan tüm uygulamaların uygulamayı yapan kişi/yetiştirici tarafından kayıt altına alınması,

c) Bu Genelge hükümlerinin İl Müdürlüklerince, özel veteriner hekimlere ve gıda olarak değerlendirilen hayvanların bulundurulduğu (tüketime sunulmak üzere pazarlanmak için piyasaya tavuk, yumurta, süt, bal vb. veren) hayvancılık işletmelerine duyurulması ve uygulamaların denetlenmesini temin amaçları ile hazırlanmıştır.

I- ÇİFTLİK KAYITLARININ TUTULMASINA İLİŞKİN HÜKÜMLER:

1.1- Veteriner Hekimler; 23.10.2002 tarih ve 24915 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Veteriner İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Ruhsat Yönetmeliğine” göre ruhsat almış ve reçeteye tabi olan

tıbbi müstahzarlar (ilaçlar) için **Ek 1’de yer alan Reçete örneğini (Veteriner Hekimin İlaç Tavsiye, Uygulama ve Teslim Belgesi)** kullanacaklardır.

Ek 1’de yer alan reçete formatı; seri numaralı ve 3 nüsha olacaktır.

1. nüsha (asıl): Reçetenin yazıldığı hayvanların bulunduğu çiftlikte hayvan sahibinde kalacak ve bu iş için ayrılmış bir dosyada muhafaza edilecektir.

2. nüsha: Reçeteyi düzenleyen Veteriner Hekim tarafından bu iş için ayrılmış bir dosyada muhafaza edilecektir.

3. nüsha: Bu nüsha; ilaçlı yem hazırlanması durumunda yemi hazırlayacak yem fabrikasında veya yem üretim ruhsatı olan hayvancılık işletmesinde muhafaza edilecektir. Karışıklığı önlemek amacıyla veteriner ilaçlı premikslerin (v.i.p.) yazıldığı reçetelere başka ilaçlar yazılmayacaktır.

Kullanılan ilaçlara ait fatura veya irsaliyeler düzenli olarak muhafaza edilecek ve gerektiğinde kontrolü yapan Bakanlık personeline sunulacaktır.

1.2- Yetiştiriciler (hayvan sahibi veya bakıcısı); Ek 1’de yer alan reçeteye istinaden yapılan veya kendisince yapılan uygulamaları **Ek 2’de yer alan “Hayvanlara Uygulanan Veteriner İlaçları İçin Kayıt Belgesi”**ne düzenli olarak işleyeceklerdir. Bu belgeler yetiştirici tarafından bu iş için ayrılmış bir dosyada muhafaza edilecektir.

1.3- Hayvanlara veteriner ilacı kullanılması durumunda ilacın prospektüsünde öngörülen ilaç atım süresi tamamlanıncaya kadar ki sürede tüketime sunulmayan süt, yumurta gibi hayvansal birincil ürünlerin imhasına ilişkin kayıtlar Yetiştirici tarafından **Ek 3’de yer alan “Hayvan ve Hayvansal Kökenli Gıda İmha Tutanağı”**na işlenecektir.

1.4-Yukarıda belirtilen tüm belgeler denetime esas olmak üzere 5 yıl süre ile muhafaza edilecektir.

1.5- Bu bölümün 1.1-1.3 üncü maddelerinde belirtilen formlar İl Müdürlüklerince Veteriner Hekimler ve çiftliklere uygulamaya yönelik açıklamalar ile birlikte yazılı olarak gönderilecektir.

1.6-Genel Müdürlüğümüzün 17.07.2002 tarih ve 250 1005 11 YGKB-15.2-8737-020803 sayılı Bal Acil Eylem Planı Uygulama Talimatının EK-2 sinde yer alan Arılarda Kullanılan Veteriner İlaçları için İşletme Kayıt Defteri,

08.5.2003 tarih ve 013589 sayılı Kanatlı Sektörü Canlı Üretim Faaliyetlerinin Denetimi konulu Genelge2003/34’ün EK 5 ve EK 5/A’sında yer alan Kanatlılarda Kullanılan Veteriner İlaçları İçin Kümes Kayıt Defteri ile,

Kırklareli, Edirne, İstanbul, Balıkesir, İzmir, Tekirdağ, Kahramanmaraş Eskişehir ve Konya İllerine yazılmış 12.2.2001 tarih ve 003979 sayılı Çiftlikler konulu yazının EK 2 sinde yer alan Süt Çiftliklerinde Kullanılan Veteriner İlaçları İçin Kayıt Defteri ve EK 4’ün de yer alan İmha Edilen Süt Kayıt Formu uygulamadan kaldırılmıştır.

2-ÇİFTLİK KAYITLARININ DENETLENMESİ İÇİN YAPILACAK KONTROLLERE İLİŞKİN HUSUSLAR:

2.1- İl de bulunan ticari amaçlı tüm kanatlı hayvan çiftlikleri, süt çiftlikleri ve arı çiftlikleri 2.2’de belirtilen oranlarda 1.1-1.3 maddelerde belirtilen kayıtların düzenli tutulup tutulmadığı, izin verilmeyen uygulama ve kullanımına müsaade edilmeyen madde ve ürünlerin varlığı açısından kontrol edilir.

Kalıntı izleme programı kapsamında alınan numunelerde pozitif veya şüpheli durum bulunması kapsamında yapılacak denetimler Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerde Belirli Maddeler ile Bunların Kalıntılarının İzlenmesi İçin Alınacak Önlemlere Dair Yönetmelik ve Kalıntı İzleme Programı Genelgesine uygun yapılır.

2.2-İl Müdürlüklerince İl'de bulunan her bir türe ait ticari çiftliklerin (tüketime sunulmak üzere pazarlanmak için piyasaya tavuk, yumurta, süt, bal vb. veren) en az % 10'u bu Genelge hükümlerine uygunluk açısından denetlenecektir. Yani kanatlı kümeslerinin %10'u, süt çiftliklerinin (süt fabrikaları ve süt toplama merkezlerine süt veren) % 10'u ve arı çiftliklerinin % 10'u denetlenecektir. Denetlenecek çiftlikler/kümesler risk değerlendirmesi ve basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak tespit edilecektir.

A-Risk Değerlendirmesi ile denetlenecek çiftliklerin /kümeslerin tespitinde;

- Bir önceki yılın denetim sonuçlarında problem tespit edilenler,
- Çiftliğin/Kümesin yada işletmenin sahibinin değişmesi,
- Hastalık çıkışı veya ilaçların izin verilenlerden farklı kullanımı konularında alınan duyurular,
- Yakın zamanda hastalık çıkışı olan işletmeler,
- Kalıntı izleme programı çerçevesinde yapılan kontrollerde problem tespit edilenler,
- İl Müdürlüğünce çiftlikte/kümeşte kontrol yapılması gerekli görülen diğer nedenler,

B- Basit Tesadüfi Örnekleme Yöntemi ile denetlenecek çiftliklerin /kümeslerin tespitinde;

Risk değerlendirmesi ile belirlenen çiftliklerin/kümeslerin dışında kontrole alınacak çiftlikler/kümesler, bu yöntem kullanılarak tespit edilecektir. Bu yöntem ile seçilecek çiftliklerin/kümeslerin sayısı ildeki toplam çiftlik/kümes sayısının % 2 sinden az olmayacaktır. Basit tesadüfi örneklemede kura yöntemi veya basit tesadüfi örnekleme tablosu kullanılacaktır.

Örneğin: Örnek kümes için verilmiş olup süt ve arı çiftliklerinde de aynı yöntem uygulanacaktır.

A ilinde 700 kümes var ise; 2005 yılı içinde bu kümeslerin %10'u yani **en az 70** kümes denetlenecektir.

Denetlenecek kümeslerin tespitinde risk değerlendirmesi 2.2 A'da belirtilen kriterlere göre yapılacaktır. Bu şekilde tespit edilen kümeslerin sayısı toplam denetlenecek kümes sayısından çıkarılacak ve kalan sayıda kümesin tespiti ise basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre yapılacaktır. Risk değerlendirmesinde 20 kümes tespit edilmişse geri kalan 50 kümes basit tesadüfi örnekleme ile belirlenecektir.

Basit Tesadüfi Örnekleme Kullanılarak Denetlenecek Çiftlik/Kümes Sayılarının Belirlenmesi:

Bu yöntem 2 şekilde uygulanabilir.

Kura Usulü ile Denetlenecek Kümeslerin Belirlenmesi: (İl'de az sayıda çiftlik/kümes bulunması durumunda kullanılabilir.)

İl'deki tüm kümeslere 1 den başlayarak sayı atlamaksızın sıra numarası verilir. Her bir çiftlik/kümeşe karşılık gelen bir numara bulunacaktır. İl'de 700 kümes varsa numaralar 1'den

başlayarak 700'e kadar verilir. Daha sonra kümes sayısı kadar numara kağıtlara yazılarak bir torbaya atılır. Örneğimizdeki 50 kümes bu yöntemle seçileceğine göre torbadan birer birer 50 adet numara çekilir. Çekilen numaraya karşılık gelen kümesler denetime alınır.

Basit Tesadüfi Örneklem Tablosu ile Denetlenecek Kümeslerin Belirlenmesi:

Aynen kura usulündeki gibi numaralama yapılır. Ek 4'de bulunan tablonun herhangi bir noktasından başlanır. Eğer tablonun 3. kolonunda bulunan 44413 ile başlayan sıradan başlayacak olursak, 700 kümesimiz olduğu için sondan 3 rakamı kullanarak seçimimizi yapabiliriz. Bu koldan aşağı doğru gidersek 700'ün üzerinde olanlar ve aynı rakam çıkanlar atılır ve 50 adet numara tespit edinceye kadar seçme işlemine devam edilir. Kolonun bitişini takiben yan kolon kullanılarak seçim işlemi yapılır. Bu örnekteki numaralar 413, 636, 140, 658, 492 .... şeklinde devam eder. Bu numaralara karşılık gelen kümesler denetime alınır.

2.3-Denetim sonuçları tutanakla tespit edilir.

Gereğini rica ederim.

Dr. Durali KOÇAK
Bakan a.
Genel Müdür V.

EKLER :
1-Form (3 adet)
2-Random Sample Tablosu (3 sayfa)
DAĞITIM:
81 Valilik (İl Müdürlüğü)

Bilgi:
Teftiş Kurulu Başkanlığı
Türk Veteriner Hek. Birliği Merkez Konseyi
SET-BİR, BESD-BİR, VISAD
Yumurta Üreticileri Birliği

VETERİNER HEKİMİN İLAÇ TAVSİYE, UYGULAMA VE TESLİM BELGESİ / REÇETE

(Veteriner Hekim Tarafından Doldurulacaktır. Bu Reçetenin Orijinal Nüshası Hayvan Sahibine/Bakıcısına Teslim Edilecektir.)

Veteriner Hekimin Adı ve Adresi**Hayvan Sahibinin/Bakıcısının Adı ve Adresi****Belgenin Seri Numarası****İşbu belge 5 yıl saklanmalıdır****İşbu Reçetenin Orijinal Nüshası Hayvan Sahibine/Bakıcısına Teslim Edilecektir**

Hayvanların	Teşhis	İlacın Ticari Adı	Ti	Uygulama	Hayvan Başına Günlük Doz	Uygulama Süresi	İlaç Kalıntı
Türü	Sayısı	Kimliği (Adı, Kulak No, Sürü No)	(Tekrar Eden Tedavi İse Kaçıncı Tekrar)	ve Farmasötik Şekli (VİP ?)	ca ri A m ba laj M ikt arı ve A de di	Yolu ve Miktarı	İlaç Kalıntı Arınma Süresi (İ.K.A.S.)

Notlar:

- Kanatlılar için; Sürü No yerine mutlaka Kümes Numarası yazılacaktır.

- Yemlere katılacak ilaçlar için de bu reçete kullanılacaktır. Veteriner İlaçlı Premiks (VİP) yazıldığında; bu husus ticari adından sonra mutlaka belirtilecek ve reçeteye başka ilaç yazılmayacaktır.

- İmal edilecek ilaçlı yemlerin ancak Bakanlıktan ruhsat almış Yem Fabrikası veya yem üretim ruhsatı olan hayvancılık işletmelerinde hazırlanması gerektiği belirtilecektir.

İlaç Teslim / İlaç Uygulama Tarihi:.....**İmza**

Veteriner Hekimin Adı Soyadı Dip.No

UŞM

UŞM

UŞM

UŞM

UŞM

Not: -İşbu kayıtlar 5 yıl muhafaza edilecektir.

-Kanatlılar için Sürü No yerine mutlaka ilacın uygulandığı kümeslerin Kümes Numarası yazılacaktır.

**İNSAN TÜKETİMİNE SUNULAMAYACAK
HAYVAN VE HAYVANSAL KÖKENLİ GIDA İMHA TUTANAĞI**

İmhanın Sebebi	İlaç Kullanımından Dolayı İmha Edilmesinde İlaç Kayıt Belgesinin Sayfa Numarası/Satır Sırası	Hayvan veya Gıda Elde Edilen Hayvanların Türü, Sayısı Ve Kimliği (Adı,Kulak No, Sürü No vb.)	İmha Edilen Hayvan veya Gıdanın Cinsi	Miktarı (Adet, kg, lt)	İmha Edilen Gıdanın Elde Edildiği İlk Tarih	İmha Edilen Gıdanın Elde Edildiği Son Tarih	Hayvan veya Gıda Başka Şekilde Değerlendirilmişse Şekli	İmha Tarihi	İmha Eden Kişinin Adı Ve İmzası
----------------	--	--	---------------------------------------	------------------------	---	---	---	-------------	---------------------------------

NOTLAR:

- İşbu belge 5 yıl muhafaza edilecektir.
- Gıda İmha Tutanağı, Veteriner İlaç Kayıt Belgesi tarafından teyid edilmelidir.
- Kalıntıya sebep olan ilaç uygulamasının devam ettiği süre boyunca ve son ilaç uygulamasından sonra ilaç kalıntı arınma süresi (i.k.a.s.) boyunca elde edilen hayvani gıdalar insan tüketimine sunulmayacaktır.